

Jordi Bilbeny i els advocats del diable

Autor: Quim Gibert

Data de publicació: 06-04-2021

Article d'En Quim Gibert publicat avui al diari lleidatà 'La Mañana', que l'Institut Nova Història reproduceix.

En el decurs de l'adolescència vaig passar llargues estones parlant de tot i força amb en Jordi Bilbeny (Arenys de Mar, 1961), a hores d'ara historiador, especialitzat en la catalanitat de Cristòfor Colom i altres personatges històrics. En aquella etapa estudiantil en Bilbeny tampoc dubtava a qüestionar, quan s'esqueia, allò que la immensa majoria donava per descomptat. No passem per alt que reflexionar i, si cal, remoure el pensament dat i beneït a voltes converteix els humans en persones compromeses. Això sí, cal ser agosarat i tenaç.

Ens vam fer un tip riure plegats i en companyia d'altres. I és que sempre tenia un acudit a punt. A l'Institut Bisbe Sivilla de Calella, on tots dos hi cursàvem 3r. de BUP l'any 1978, hi va haver una discrepància que va dur cua. El d'Arenys de Mar deia que la senyera era l'única bandera dels catalans. Jo ho podia sospitar però no en tenia la certesa. Probablement per això, li vaig contestar que l'espanyola també era nostra. Alguns alumnes, requerits per mi, es van incorporar a la discussió, els quals de seguida em van fer costat. La d'en Jordi Bilbeny, aleshores, es va convertir en una veu en la més absoluta solitud. És curiós, però, cada vegada que en Bilbeny esgrimia arguments, en ple debat, no podia fer altra cosa, per dins, que donar-li la raó. Aquell dia que l'arenyenc va haver-se d'explicar del dret i del revés, envoltat del grupet que es va atansar, em vaig sentir molt a prop d'ell. Va aconseguir que certs pressentiments deixessin de ser-ho. I és que de cop i volta vaig aclarir que l'espanyola no era la meva bandera. Diuen que és tot d'una que els vaillets comencen a dir «mama» i «papa». I que passa el mateix, quan comencen a caminar. Ambdós fets, sorprenen per la immediatesa, com si el guió encara no ho contemplés. Els punts d'inflexió, quan el terreny és ben adobat, es produeixen sobtadament. I mai més res tornarà a ser com abans.

L'orgull no em va permetre reconèixer, en aquell instant, el canvi de parer entorn de les banderes. En Jordi Bilbeny ho va saber dies més tard. Vaig arribar a la conclusió que allò que m'havia mancat eren motius de pes i exemples de cara descartar la bandera espanyola amb la fermesa i serenor d'en Bilbeny. I, sobretot, la gestió lligada al fet de sentir-me

sol, ridícul, rar, empestat. I és que a partir de llavors, jo passava a situar-me entre una minoria estrafolària i que, a voltes, irritava la gent d'ordre. Per poder fer el pas definitiu, va ser cabdal haver-lo posat a prova. Em va anar bé veure com en Jordi Bilbeny es treia les garrofes del foc. I, així, disposar de bons arguments. De retruc, em va servir per aclarir dubtes i cabòries que em ballaven pel cap. Ras i curt, m'havia dedicat a fer d'advocat del diable. De fet, escoltar l'altre, donar-li aquesta oportunitat, i pensar que et pot aportar un coneixement valuós és, al capdavant, un dels principis de la democràcia.

Dècades més tard, exercint d'ensenyant, vaig constatar que hi havia alumnes que feien preguntes per tal de tenir respostes en aspectes en els quals anaven coixos de recursos. Així doncs, vaig lloar, en una ocasió, la Najat El Hachmi, nascuda a Nador (Rif, Marroc) i criada a Vic, quan el 2008 va guanyar el Ramon Llull, el premi més ben dotat de literatura catalana. Ho vaig fer com un exemple interessant d'integració i talent. Un adolescent del grup-classe, que solia mostrar sensibilitat envers la llengua, va preguntar-me si a El Hachmi no li hagués sortit més a compte escriure en castellà. No oblidem que l'adolescència és un període al llarg del qual es va forjant la identitat. I disposar d'un relat amb cara i ulls entorn una llengua contínuament qüestionada no és fàcil d'articular. Sobretot perquè abans has de desactivar el relat existent per defecte. I, per desactivar-lo, també has de tenir discurs. A més, ningú t'ensenyava a fer-ho, si no és per mitjà de l'observació i de la imitació; d'interpel·lar-te; de lectures; de converses... Es tracta d'un aprenentatge gairebé autodidacta, com tantes coses a la vida.

Quim Gibert, psicòleg i coautor d'Elogi de la transgressió